

БӨЛІМ: ПСИХОЛОГИЯ

Мектепке дейінгі ұйым психологының жұмысында ертегілердің рөлі

ЖАРИЯЛАНДЫ
27.11.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/184831/>**Тулеуова Альбина Тлегеновна**

БҚО. Теректі ауданы. Шағатай ауылы.

МКҚК «Бөбек» бөбекжайы

Педагог-психолог

Аннотация

Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйым (МДҰ) психологының кәсіби қызметінде ертегілердің психологиялық әсері мен тәрбиелік маңызы қарастырылады. Ертегілердің бала психикасына әсері, олардың эмоционалдық, танымдық және әлеуметтік дамуына ықпалы ғылыми және тәжірибелік тұрғыдан сипатталады. Сонымен қатар, ертегітерапия әдісінің тиімділігі нақты практикалық мысал арқылы көрсетіледі.

Кіріспе

Мектепке дейінгі кезең – баланың тұлғалық дамуының негізі қаланатын, психологиялық тұрғыдан ең сезімтал әрі маңызды уақыт. Бұл жаста бала қоршаған ортаны қабылдап, өзін тануға, эмоцияларын реттеуге, әлеуметтік байланыс орнатуға үйренеді. Осы процесте ертегілер – баланың ішкі әлеміне әсер ететін, тәрбиелік және психотерапиялық құрал ретінде ерекше орын алады.

Ертегілердің психологиялық әсері

Ертегілер – халықтың рухани мұрасы ғана емес, баланың психикасына әсер ететін қуатты құрал. Олар арқылы бала:

— Қиялын дамытады: Ертегі кейіпкерлері мен оқиғалары баланың елестету қабілетін арттырады.

— Эмоциялық интеллект қалыптастырады: Бала кейіпкерлердің сезімдерін түсініп, өз эмоцияларын тануға үйренеді.

— Моральдық құндылықтарды меңгереді: Жақсылық пен жамандық, әділдік пен

әділетсіздік ұғымдарын ертегі арқылы қабылдайды.

— Өзін-өзі таниды: Ертегі кейіпкерлерімен өзін салыстырып, ішкі жан дүниесін зерттейді.

— Қиындықтарды жеңуге үйренеді: Ертегі сюжеттері арқылы бала өмірлік қиындықтарды жеңу жолдарын меңгереді

Ертегітерапия - психологиялық құрал ретінде

Ертегітерапия - баланың ішкі жан дүниесін зерттеуге, эмоциялық күйін реттеуге, қорқыныштарын жеңуге бағытталған психологиялық әдіс. Бұл әдіс арқылы психолог:

- Баланың ішкі конфликтілерін анықтай алады.
- Эмоциялық күйзелістерді жеңілдетуге көмектеседі.
- Балаға өзін қауіпсіз сезінуге мүмкіндік береді.
- Қиял мен шығармашылықты дамытады

Практикалық мысал: «Қорыққан қоян» ертегісі арқылы жұмыс

Психологтың тәжірибесінде ертегіні қолданудың тиімді жолы - баланың ішкі қорқыныштарын жеңуге көмектесу. Мысалы, 5 жастағы Айдана есімді балада қорқыныш пен тұйықтық байқалды. Ол топта белсенділік танытпай, үнемі жалғыз ойнауды жөн көретін. Психолог Айданамен жеке жұмыс барысында келесі ертегіні қолданды

Ертегі: «Қорыққан қоян»

Бір күні орманда кішкентай қоян өмір сүріпті. Ол өте тұйық, қорқақ екен. Қоян әр дыбыстан селт етіп, бұтақ сықырласа да, жапырақ желмен тербелсе де, қорқып, ініне тығыла қалады екен. Бір күні қоян орман шетінде серуендеп жүріп, үлкен көлеңкені көріп, қатты қорқып кетеді. «Бұл - қасқыр шығар!» деп ойлап, жүгіріп барып ініне тығылады. Бірақ ол көлеңке жай ғана бұлттың көлеңкесі екен. Келесі күні қоян тағы да серуендеп жүріп, бір дыбыс естиді. «Бұл - аюдың дыбысы!» деп ойлап, тағы да інге тығылады. Бірақ ол дыбыс - тиіннің жаңғақ шағып жатқан дыбысы екен. Қоян күн сайын осылай қорқып, орманды танымай, достарымен араласпай жүреді. Бір күні орманға жаңа көрші - мейірімді тасбақа келеді. Ол қоянды көріп, амандасады:

— Сәлем, кішкентай қоян! Неге сен үнемі жалғыз жүресің?

— Мен бәрінен қорқамын. Орманда қауіп көп сияқты...

Тасбақа күлімсіреп:

— Қорқыныш - кейде бізді сақтайды, бірақ кейде ол бізге кедергі де болады. Сен орманды жақсы танысаң, достарыңмен аралассаң, қорқынышың азаяды. Сол күннен бастап тасбақа мен қоян бірге серуендей бастайды. Қоян орманды таниды, тиінмен, кірпімен, түлкімен достасады. Ол енді дыбыстардан қорықпайды, себебі не екенін біледі. Бір күні қатты жел соғып, бұтақтар сықырлап, жапырақтар ұшып кетеді. Қоян селт

етпейді. Ол күлімсіреп:

— Бұл – жай ғана жел. Мен енді қорықпаймын!

Содан бері қоян орманда еркін жүріп, достарымен ойнап, бақытты өмір сүріпті

Психологиялық талдау

Бұл ертегі арқылы бала:

- Қорқыныш сезімін таниды және оны жеңудің жолдарын меңгереді.
- Қауіпсіздік сезімін тасбақа кейіпкері арқылы қабылдайды.
- Әлеуметтік дағдыларды дамытады – достар табу, араласу, сенім білдіру.
- Эмоцияны реттеу мен өзін-өзі тануға қадам жасайды.

Психолог ертегіні оқығаннан кейін Айдана қоян рөлін ойнады, сурет салды, өз қорқынышы туралы әңгімелесті. Бірнеше аптадан кейін ол топпен еркін араласып, белсенділік таныта бастады

Қорытынды

Ертегілер – баланың жан дүниесіне әсер ететін, оның дамуына ықпал ететін әмбебап құрал. МДҰ психологы ертегіні кәсіби қызметінде тиімді пайдалану арқылы баланың психоэмоциялық жағдайын жақсартып, тұлғалық дамуына оң ықпал ете алады. Ертегі – тек әдеби мұра ғана емес, ол – баланың жан әлеміне апарар алтын көпір.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ершу М. «Ертегітерапия – өмірдің поэзиясы»
2. Қожахметова К. «Мектепке дейінгі жастағы балалармен психологиялық жұмыс»
3. Bilimger.kz – Ертегілердің бала тәрбиесіндегі рөлі
4. Балалар психологиясы бойынша әдістемелік құралдар

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.